

Doorkijk vanuit de bancaire sector

De bancaire sector heeft de afgelopen 15 jaar grote veranderingen doorgemaakt in marktomstandigheden, toename van toezicht, beschikbaarheid van data, intensivering van het gebruik van modellen en het beheersen van nieuwe risico's. In de editie van De Actuaris van april 2023 stonden Triple A collega's Oscar Palstra en Robert Kroon al stil bij 'de actuaris van de toekomst' waarin soortgelijke thema's aanbod kwamen. In deze editie bieden wij inzichten vanuit de bancaire sector en geven we een doorkijk naar vaardigheden die wij relevant achten voor de actuaris.

A. van der Plas MSc (links) is Practice Lead Banking bij Triple A Risk Finance.

S. Visser MSc CFA FRM is consultant bij Triple A Risk Finance.

VERDIEPING BINNEN MODEL RISK MANAGEMENT

De aandacht van toezichhouders voor modelrisico binnen de bancaire sector is de afgelopen jaren zichtbaar toegenomen. Deze trend is grotendeels gedreven door het besef dat de afhankelijkheid van modellen, zowel voor risicobeoordelingen als voor strategische besluitvorming, risico's met zich meebrengt. Een belangrijke aanleiding hiervoor was het Europese horizontale toezicht, dat blootlegde dat risico's niet consistent werden gemeten tussen banken, wat ongewenste gevolgen had voor het vereiste kapitaalsbeslag.

Toezichhouders vereisen een complete modelriskmanagementfunctie. Daarbij is ook de onafhankelijkheid van de modelvalidatiefunctie versterkt en de scope hiervan verbreed. Hiermee wordt niet alleen de kwaliteit van modellen getoetst, maar ook de onderliggende data, implementatie en gebruik.

Daarnaast dwingt ECB een rationelere benadering af in het gebruik van interne modellen met aanzienlijke modelrisico's. Banken dienen hun modellen zorgvuldiger en met een meer kritische blik te gebruiken. Een belangrijke maatregel is de inzet van kapitaalsopslagen als mitigant voor modelrisico's, maar ook als prikkel om structurele problemen in data en modellen aan te pakken. We zien een terugtrekkende beweging vanuit toezicht in het gebruik van interne modellen voor kapitaalsberekening daar waar modelrisico's te groot zijn.

De toegenomen focus op modelrisico geldt ook voor verzekeraars en pensioenfondsen. Het gebruik van steeds meer complexe modellen verandert de rol van de actuaris: naast kennis van traditionele risicomodellen zijn nu ook vaardigheden op het gebied van data-kwaliteit, modelvalidatie en de samenwerking met toezichhouders essentieel. De verschuiving naar strengere eisen binnen het modelbeheer vraagt om een actieve rol van actuarissen in het waarborgen van modelkwaliteit en betrouwbare risico-inschattingen.

TOEZICHT OP KWALITEIT EN GEBRUIK VAN DATA

Het gebruik van data binnen de bancaire sector heeft de afgelopen decennia een vlucht genomen. De data driven bank is tegenwoordig verankerd in de strategie van nagenoeg elke bank. Personeel wordt geacht een data mindset te hebben en door het intensiveren van gebruik van Machine Learning en Artificial Intelligence worden ongestructureerde data ontsloten als een nieuwe bron voor proces-optimalisatie en risk management.

Met deze ontwikkelingen is het beheersen van de data en datakwaliteit van steeds groter belang. Dit zien we terug in de focus van toezicht-houders op de inrichting van datamanagement en beheersing van datakwaliteit. Meerdere sectorbrede en bankspecifieke onderzoeken van ECB en DNB hebben aangetoond dat de opzet, werking en het bestaan van datamanagement in veel gevallen aanzienlijk tekortschoot. Dit heeft geleid tot grote programma's binnen banken om de data huishouding op orde te brengen. Als stok achter de deur zijn er bij verschillende banken significante kapitaalsopslagen opgelegd.

ALS STOK ACHTER DE DEUR ZIJN ER BIJ VERSCHILLENDE BANKEN SIGNIFICANTE KAPITAALSOPSLAGEN OPGELEGD

De grootste uitdagingen zijn gelieerd aan het implementeren van rollen en verantwoordelijkheden, specifiek de betrokkenheid van senior management, de inrichting van datamanagementprocessen en controles zoals het definiëren en documenteren van datadefinities, data lineage en het toetsen van datakwaliteit. Daarnaast is consistentie in het gebruik van data voor risk modelling en interne processen een belangrijk aandachtspunt.

Ook bij verzekeraars en pensioenfondsen is het datavraagstuk steeds meer gaan leven. De drang naar meer datagedreven processen en besluitvorming brengt ook de vraag waar de rol van de actuaris ligt en welke vaardigheden er nodig zijn om deze ontwikkeling te blijven voeden. We zien steeds meer dat datacollectie wordt uitgevoerd door dataspecialisten in nauwe samenwerking met modelling specialisten.

Deze modelling specialisten zijn verantwoordelijk voor het opstellen van data requirements met input van gebruikers van de modellen, het beoordelen van datakwaliteit ten behoeve van data-acceptatie, omgang met beperkingen van datakwaliteit tijdens modelontwikkeling en het mitigeren van bijbehorend modelrisico. Goed begrip van datadefinities, datakwaliteit resultaten, de beoordeling van de effecten op modellering en gebruik van de modellen is een belangrijk onderdeel van de dagelijkse werkzaamheden geworden. Dit vereist niet alleen de aanwezigheid van een goede samenwerking en vaardigheden op het gebied van data-analyse, maar ook op documentatie en communicatie. Er dient immers toelichting te worden gegeven aan modelvalidatie, interne audit en toezichhouders en senior management dient te worden geadviseerd.

Modelvalidatie wordt geacht een onafhankelijke toetsing te doen op de datakwaliteit maar kan daarbij leunen op het bestaande raamwerk van datamanagement en datakwaliteitsrapportages. Tijdens deze data-validaties wordt getoetst of er geen materiële datakwaliteitissues zijn gemist dan wel afdoende zijn gemitigeerd. Een belangrijk aspect in de diepgang van datavalidaties is de volwassenheid van het datamanagementraamwerk en bijbehorende datakwaliteitstooling. In de praktijk zien we dat de uitkomsten van deze datavalidaties tegenwoordig behoren tot één van de meest belangrijke aspecten voor het wel of niet accepteren van een model.

'NIEUWE' RISICO'S

Hoewel bestaande risico's zoals krediet-, liquiditeits- en marktrisico's relevant blijven, zien we in de bankensector een aantal nieuwe risico's opkomen die ook van belang zijn voor andere financiële instellingen.

Een belangrijk risico is Financial Economic Crime (FEC), waarbij financiële instellingen steeds meer verantwoordelijk worden gehouden voor het identificeren en voorkomen van criminele activiteiten zoals witwassen, fraude en terrorismefinanciering. Dit vraagt om verfijnde modellen voor klantonderzoek, sancties en transactiemonitoring, die nauwkeurig genoeg zijn om risico's tijdig te detecteren, zonder dat dit leidt tot een te hoge foutmarge of onnodige belemmeringen voor legitieme klanten.

Daarnaast is de druk op financiële instellingen toegenomen om Environmental, Social, and Governance (ESG) risico's te identificeren en te mitigeren. ESG-risico's zijn steeds meer verweven met het bredere financiële risicobeheer. Toezichhouders verwachten dat instellingen, naast het adresseren van traditionele financiële risico's, ook verantwoordelijkheid nemen voor de impact op milieu en samenleving.

Het toenemende gebruik van Machine Learning en Artificial Intelligence in risicobeoordelingen en klantprofilering introduceert eveneens nieuwe risico's. Deze modellen bieden grote voordelen, maar creëren risico's zoals bias en gebrek aan transparantie in de besluitvorming. Toezichhouders hebben al aangegeven dat strengere eisen voor ontwikkeling en gebruik noodzakelijk zijn, met name om te waarborgen dat de technologie op een ethische en verantwoorde manier wordt ingezet. Kennis van de onderliggende methodologie en methodiek om werking te toetsen voorafgaand aan gebruik vereist specifieke technische vaardigheden.

HIERDOOR VERSCHUIFT DE ROL VAN DE ACTUARIS

Deze nieuwe risico's zijn niet alleen relevant voor banken, maar spelen ook een grote rol bij verzekeraars, pensioenfondsen en andere financiële instellingen. Door de verscherpte regelgeving en toenemende complexiteit is er bij deze instellingen een groeiende behoefte aan actuarissen met zowel bredere als specialistische vaardigheden die kunnen inspelen op deze 'nieuwe' risico's.

CONCLUSIE

De ontwikkelingen op het gebied van model risk management en data vereisen zowel een bredere als meer specialistische set vaardigheden van de actuaris. De toenemende afhankelijkheid van complexe modellen in risicobeheer, samen met strenger toezicht, vraagt niet alleen om technische modelleringsexpertise, maar ook om diepgaande verankering van datamanagement en kwaliteit. Bovendien stellen nieuwe risico's hogere eisen aan risicobeoordeling, waardoor de rol van de actuaris verschuift. Kennis van compliance, ethiek en samenwerking met toezichhouders wordt steeds belangrijker. Sterke analytische, communicatieve en samenwerkingsvaardigheden zijn daarbij essentieel. ■